

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wylesianie puszczy amazońskiej – wpływ na zmianę klimatu i środowisko globalne, konsekwencje dla przedsiębiorstw, pracowników i ludności

(opinia z inicjatywy własnej)

(C/2024/6882)

Sprawozdawcy: **Josep PUXEU, Carlos SILVA, John COMER**

Doradczynie i doradcy	Mercedes BLAZQUEZ GARCIA-IBARROLA (z ramienia sprawozdawcy, Grupa II) Alvaro COUCEIRO (z ramienia sprawozdawcy, Grupa III) Marta SCARPATO (z ramienia sprawozdawcy, Grupa II)
Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	18.1.2024
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 2 regulaminu wewnętrznego
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Stosunków Zewnętrznych
Data przyjęcia przez sekcję	17.7.2024
Data przyjęcia na sesji plenarnej	19.9.2024
Sesja plenarna nr	590
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	130/0/1

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Związek między wylesianiem lasów deszczowych Amazonii a zmianą klimatu jest dla EKES-u przedmiotem troski. EKES uważa, że należy zbadać czynniki powodujące wylesianie, aby opracować skuteczną politykę łagodzenia zmiany klimatu, przy jednoczesnym poszanowaniu wymogów sprawiedliwej transformacji oraz praw człowieka i praw społecznych i środowiskowych społeczności lokalnych. Wsparcie dla drobnych producentów rolnych i społeczności tubylczych musi stanowić centralny element rozwiązań służących ochronie amazońskich lasów deszczowych przy jednoczesnym promowaniu zrównoważonego rozwoju i handlu.

1.2. Celem niniejszej opinii jest przedstawienie opinii EKES-u na temat wylesiania i jego znaczącego wpływu na zmianę klimatu, różnorodność biologiczną i środowisko, zarówno na całym świecie, jak i w społecznościach lokalnych, w tym na rolników, przedsiębiorstwa, a zwłaszcza na ludność rdzenną.

1.3. Środki mające na celu przeciwdziałanie wylesianiu muszą obejmować wszystkie główne towary stanowiące zagrożenie dla lasów. Muszą one obejmować działania zarówno po stronie podaży, jak i popytu – regulują zarówno handel, jak i produkcję. Ponadto będą one musiały zostać uzgodnione w ramach partnerstwa, a ich skuteczność wymaga pluralistycznego partnerstwa obejmującego zarówno producentów, jak i konsumentów odnośnych towarów. Wdrożenie będzie wymagało uzgodnionych systemów monitorowania, identyfikowalności i przejrzystości, tak aby wszyscy mogli wiedzieć, które towary spełniły wymagane normy, a które nie.

1.4. Zacieśnienie współpracy z krajami Ameryki Łacińskiej jest dla Unii Europejskiej imperatywem geopolitycznym, środowiskowym i geoeconomicznym. Konieczna jest współpraca ze wszystkimi krajami, które dzielą biom Amazonii, zwłaszcza z Brazylią. Inne biomy o krytycznym znaczeniu pod względem różnorodności biologicznej, takie jak Chaco, Cerrado i Pantanal, są również bardzo zagrożone.

1.5. Podpisanie zrównoważonego traktatu o partnerstwie strategicznym między Mercosurem a UE stworzyłoby stabilne ramy sprzyjające handlowi, przy jednoczesnym zabezpieczeniu aspektów środowiskowych i związanych z pracą, w tym walki z wylesianiem. Porozumienie musi wychodzić z założenia, że handel nie może odbywać się kosztem środowiska czy warunków pracy; musi on wspierać zrównoważony rozwój. Musi ono przyczynić się do głębokiej integracji między obiema stronami, nowoczesnych i zaawansowanych regionalnych łańcuchów wartości, obniżenia kosztów handlu i zmniejszenia niepewności.

1.6. EKES może odegrać rolę wspierającą, proponując zalecenia dotyczące budowania zaufania, określając obszary, w których UE i Brazylia mogą współpracować, oraz zapewniając ścieżki synergii. Komitet może również odegrać rolę pomocniczą, rozwijając konstruktywny dialog z partnerami w krajach Ameryki Łacińskiej oraz budując zaufanie, że przejście na zrównoważone użytkowanie gruntów może być krokiem w kierunku większego dobrobytu.

1.7. Ostatecznie EKES pełni rolę pomostu między instytucjami europejskimi a społeczeństwem obywatelskim. Zorganizowane społeczeństwo obywatelskie reprezentowane w EKES-ie ma znaczący wpływ na sposób, w jaki UE współpracuje z krajami regionu Amazonii na rzecz ochrony amazońskich lasów deszczowych, promując jednocześnie zrównoważony rozwój, handel i wsparcie praw drobnych rolników i społeczności tubylczych.

1.8. Nie można ignorować krytycznego wpływu wylesiania na społeczeństwo, środowisko i przedsiębiorstwa. Brazylia, na terenie której znajduje się największy rezerwat Amazonii, odgrywa kluczową rolę w walce z wylesianiem, a jej celem jest wyeliminowanie nielegalnego wylesiania do 2030 r. Nowy rząd podjął zdecydowane działania w celu umieszczenia kwestii ochrony środowiska w centrum swojego programu politycznego. W 2025 r. Belém do Pará będzie gospodarzem szczytu klimatycznego (COP30).

1.9. EKES uważa, że działania powinny być podejmowane z należyтым uwzględnieniem suwerenności partnerów z Ameryki Łacińskiej, przejrzystości i rekompensat, ponieważ ochrona lasów tropikalnych leży w gestii wszystkich krajów, które korzystają z tych drzewostanów.

1.10. Środki służące osiągnięciu tych celów wymagają nowego paradygmatu i mechanizmów w stosunkach UE-Ameryka Łacińska, opartych na wymianie naukowej i wymianie wiedzy. EKES zaapelował o wprowadzenie pilnego mechanizmu reagowania w celu wsparcia osób i społeczeństwa obywatelskiego, które chronią lasy w UE i poza nią, oraz w celu wsparcia sprawiedliwej transformacji tych osób w kierunku bardziej zrównoważonych ścieżek i praktyk. Coraz większa liczba rolników i małych gospodarstw rolnych współpracuje z lokalnymi, europejskimi i międzynarodowymi odpowiednikami w dokumentowaniu odpowiedzialnych praktyk w ramach systemów certyfikacji lub inicjatyw krajobrazowych.

1.11. EKES uważa, że największym wyzwaniem dla unijnej dyplomacji klimatycznej jest współpraca z krajami partnerskimi w celu zwiększenia ich ambicji klimatycznych, przy jednoczesnym wspieraniu grup najbardziej narażonych. Zmianę klimatu należy postrzegać zarówno jako problem środowiskowy, jak i społeczny, dla którego należy znaleźć rozwiązania odpowiadające na wiele wyzwań, takie jak walka z ubóstwem i nierównością, brak bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego, utrata różnorodności biologicznej i kryzysy zdrowotne.

1.12. EKES przyznaje, że nie wszystkie kraje dysponują możliwościami finansowymi i technologicznymi lub niezbędnymi zasobami w zakresie budowania potencjału, by obrać drogę transformacji klimatycznej. UE musi przeprowadzić mobilizację publicznych i prywatnych źródeł finansowych, aby pomóc krajom partnerskim w zarządzaniu skutkami Europejskiego Zielonego Ładu z perspektywy gospodarczej, ekologicznej i społecznej, która kształtuje plany sprawiedliwej transformacji.

2. Cel opinii

2.1. Celem niniejszej opinii jest przedstawienie ogólnego punktu widzenia EKES-u na kwestię wylesiania puszczy amazońskiej oraz podkreślenie wpływu tego zjawiska na zmianę klimatu, różnorodność biologiczną i środowisko globalne, a także konsekwencji dla rolnictwa, przedsiębiorstw, pracowników i społeczności lokalnych. W opinii przeanalizowano także skutki wzajemnych zależności między wylesianiem puszczy amazońskiej a polityką w dziedzinie zmiany klimatu dla przepływów gospodarczych i handlowych między Unią Europejską a Mercosurem. Jest ona adresowana przede wszystkim do niedawno wybranych posłów do Parlamentu Europejskiego, nowej Komisji Europejskiej i Rady.

2.2. EKES pragnie zająć stanowisko instytucjonalne i przedstawić pogląd zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego UE na temat kluczowej roli, jaką lasy deszczowe Amazonii, będące ojczyzną społeczności lokalnych i tubylczych, odgrywają w ochronie różnorodności biologicznej, łagodzeniu zmiany klimatu i przystosowaniu się do niej, zabezpieczeniu światowej produkcji żywności oraz pochłanianiu i wiązaniu dwutlenku węgla. Ochrona lasów przyczynia się do zrównoważoności rolnictwa oraz ochrony gleby i wody. Walka z wylesianiem powinna być zgodna z wymogami sprawiedliwej transformacji określonymi w porozumieniu klimatycznym z Paryża z 2015 r. i Europejskim Zielonym Ładzie z 2019 r., gwarantując ludności rdzennej możliwość rozwoju zgodnie z konwencją nr 169 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącą ludności tubylczej i plemiennej w niepodległych krajach.

3. Uwagi ogólne

3.1. Według FAO i ECLAC powierzchnia lasów na świecie wynosi 4,06 mld hektarów (ha), co stanowi 31 % powierzchni lądowej planety i występuje tam połowa wszystkich gatunków. Ponad połowa (54 %) znajduje się w zaledwie pięciu krajach: Rosji, Brazylii (drugie miejsce pod względem zalesienia), Kanadzie, Stanach Zjednoczonych i Chinach. W Brazylii znajduje się 53,3 % lasów Ameryki Południowej (497 mln ha), ale w ciągu ostatnich 30 lat ich powierzchnia skurczyła się o 92,3 mln ha. (Paragwaj, drugi w kolejności, stracił 9,4 mln ha).

3.2. W latach 1990–2020 powierzchnia lasów w Ameryce Łacińskiej i na Karaibach systematycznie się zmniejszała i skurczyła się z 53 % do 46 %, tracąc 138 mln hektarów, co odpowiada połowie powierzchni Argentyny. Samo wylesianie odpowiada za 11 % emisji gazów cieplarnianych. Ochrona gleb i ich minerałów ma zasadnicze znaczenie dla działalności rolniczej i hodowlanej, a także dla przetrwania człowieka. Wylesianie wpływa na zmianę klimatu, powodując pustynnienie, erozję gleby, pożary, powódzie, susze i choroby przenoszone przez owady. Badania naukowe ostrzegają, że przy obecnym tempie wylesiania Amazonia może stać się sawanną do 2050 r.

3.3. Rolnictwo zależy od różnorodności biologicznej; różnorodność biologiczna zależy od lasów. Ponad 75 % światowych upraw żywności zależy od zapyłania przez zwierzęta. Sektory przemysłowe zależą od różnorodności genetycznej i usług ekosystemowych, które są niezbędne do produkcji (leki, w tym środki przeciwdrobnoustrojowe). Ponad połowa PKB zależy od przyrody, w tym trzy sektory gospodarki (budownictwo, rolnictwo oraz żywność i napoje).

3.4. Istnieje coraz więcej dowodów na wpływ zmiany klimatu na żywność i odżywianie. Kompleksowa analiza przeprowadzona przez Europejską Agencję Środowiska dokumentuje wpływ zmian temperatury, opadów, ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz zmienności wzorców występowania szkodników i chorób na rolnictwo i rybołówstwo, co prowadzi do dalszego rozprzestrzeniania się infekcji u zwierząt gospodarskich.

3.5. Amazonia o powierzchni 7,4 mln km² zajmuje 4,9 % powierzchni kontynentów świata, co w przybliżeniu odpowiada wielkości UE-27, i obejmuje części Boliwii, Brazylii, Kolumbii, Ekwadoru, Gujany, Peru, Surinamu i Wenezueli. W dorzeczu Amazonki występuje największe na świecie skupisko tropikalnych lasów deszczowych (885 mln ha), z czego 60 % znajduje się w Brazylii. Brazylia jest uważana za najbogatszy ekosystem świata pod względem różnorodności biologicznej. Szacuje się, że Amazonię zamieszkuje 28 mln ludzi i jest ona domem dla co najmniej 400 ludów rdzennych posługujących się ponad 300 językami.

3.6. Zdjęcia satelitarne pochodzące z projektu satelitarnego monitorowania wylesiania regionu Amazonia Legal (PRODES) prowadzonego przez brazylijski Narodowy Instytut Badań Kosmicznych (INPE) z lat 1988–2020 wyraźnie pokazują, że lasy zostały zastąpione plantacjami leśnymi (wzrost o 274 % w latach 1986–2019), rolnictwem (160 %) i hodowlą zwierząt (wypas) (spadek od 2000 r.). Główną przyczyną wylesiania Amazonii jest również przemysł wydobywczy ropy naftowej, gazu i minerałów krytycznych. W 2023 r. utracono 9 064 km² lasów (spadek o 28,2 % po pięciu latach ciągłego wzrostu). Regiony Brazylii, które najbardziej ucierpiały z powodu wylesiania, to Pará, Amazonas i Mato Grosso. Inne krytyczne biomy, takie jak Chaco, Pantanal i Cerrado, również są w wielkim niebezpieczeństwie (gdzie wylesianie zwiększyło się o 25 % w 2022 r. i 3 % w 2023 r.).

3.7. Wylesianie ma znaczący wpływ społeczny, gospodarczy i środowiskowy, a Brazylia tradycyjnie odgrywa wiodącą rolę w walce z wylesianiem i zmianą klimatu. Podczas Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (COP28) w 2023 r. w Dubaju kwestie ochrony środowiska i ochrona lasów tropikalnych ponownie znalazły się w centrum agendy brazylijskiego rządu.

3.8. Prezydent Brazylii Luiz Inácio Lula da Silva i minister środowiska Marina Silva, która jest również ekologką, potwierdzili, że Brazylia jest gotowa walczyć ze zmianą klimatu, dostosowując swoje cele i ograniczając wylesianie Amazonii do zera do 2030 r. Dynamika wydarzeń jest doskonała: COP30, który odbędzie się w Belém do Pará, w sercu brazylijskiej Amazonii, będzie historyczną okazją do otwarcia dyskusji z nowo wybranym Parlamentem Europejskim.

3.9. Prezydent Lula potwierdza swoje zaangażowanie na rzecz programu „zero nielegalnego wylesiania” w Brazylii do 2030 r. poprzez mechanizmy takie jak niedawno ogłoszone partnerstwo z Amazon Fund i Floresta+, w ramach których wypłacone zostanie gminom 730 mln BRL (około 132 mln EUR) na walkę z wylesianiem i pożarami lasów w Amazonii. Projekt ten stanowi część brazylijskiego planu działania na rzecz zapobiegania wylesianiu i jego kontroli w regionie Amazonia Legal (PPCDAm), który udzieli wsparcia finansowego gminom w największym stopniu przyczyniającym się do wylesiania. 11,6 % powierzchni Brazylii to ziemie ludności rdzennej; w ciągu ostatniego półtora roku wytyczono 10 terytoriów tubylczych. Inicjatywy te świadczą o odnowionej woli odwrócenia sytuacji.

3.10. W brazylijskich planach działania na lata 2023–2027 położono nacisk na zwiększenie obszaru federalnych lasów publicznych objętych koncesją nawet o 5 mln hektarów do 2027 r., zwiększenie zasobów ludzkich do walki z wylesianiem oraz wykorzystanie sztucznej inteligencji do zdalnego śledzenia przestępstw przeciwko środowisku. Główne filary działania opierają się na zrównoważonych i ekonomicznych alternatywach, kontroli i monitorowaniu środowiska, planowaniu terytorialnym i zagospodarowaniu terenu oraz środkach ustawodawczych i ekonomicznych mających na celu powstrzymanie wylesiania, takich jak rynek uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

3.11. EKES z zadowoleniem przyjmuje ten pozytywny rozwój sytuacji i ma nadzieję, że polityka przeciwdziałania wylesianiu będzie w stanie przynieść pozytywne rezultaty przy należyтым uwzględnieniu niezbędnej przejrzystości, poszanowania suwerenności i rekompensaty dla partnerów z Ameryki Łacińskiej we wspólnym interesie, jakim jest ochrona Amazonii. EKES uważa również, że ochrony lasów nie należy postrzegać jako rezygnacji ze wzrostu gospodarczego i bezpieczeństwa żywnościowego. Główne trudności polegają na pogodzeniu ochrony Amazonii oraz praw podstawowych ludności rdzennej i społeczności lokalnych z ożywieniem gospodarki, zmniejszeniem ubóstwa i osiągnięciem sprawiedliwej transformacji, która nie pozostawi nikogo w tyle.

3.12. Lasy deszczowe zapewniają środki do życia grupom ludności znajdującym się w najtrudniejszej sytuacji. Jednak w szerszej skali nadal nie stanowi to zasobu, który wnosi wiele do gospodarek krajowych tego subregionu, stanowiąc mniej niż 2 % PKB, z wyjątkiem Brazylii, gdzie wkład ten wynosi 5 % PKB. Niemniej w gospodarce nieformalnej, zwłaszcza w osadach wiejskich i tubylczych, las odgrywa kluczową rolę jako główne źródło utrzymania ludzi, zapewniając im żywność, wodę, materiały budowlane i inne produkty leśne. Około 28 milionów ludzi żyje i pracuje w tym biomie i potrzebuje stabilnego, godnego, wysokiej jakości i gwarantowanego zatrudnienia, aby zarabiać na życie poprzez działania o wartości dodanej, od agroekologii po nowe działania gospodarcze wywodzące się z medycyny przyszłości. Dla tych ludzi ochrona lasów jest kluczowym atutem. Należy zagwarantować i utrzymać uczciwe ceny i stabilne zatrudnienie, by zapewnić im źródła utrzymania.

3.13. Dlatego też należy stworzyć nowe relacje między UE a krajami regionu Amazonii, oparte na wiedzy technicznej i naukowej, w celu zwalczania skutków ubocznych nielegalnej działalności w tych lasach, takiej jak handel narkotykami, pozyskiwanie drewna i nielegalne górnictwo. Międzynarodowa rekompensata finansowa może zapewnić środki na badania partycypacyjne, szkolnictwo wyższe oparte na nowych technologiach i otwarcie przestrzeni dla dialogu między decydentami UE a lokalnymi grupami cierpiącymi z powodu tej sytuacji. Dialog między EKES-em a Radą Zrównoważonego Rozwoju Gospodarczego i Społecznego Brazylii, który został niedawno wznowiony, jest w tym kontekście dobrym punktem wyjścia.

3.14. Niedawno uruchomiony unijny program Amazonia+, we współpracy z krajami Ameryki Południowej, które dzielą ten biom, będzie opierał się na inicjatywach regionalnych poprzez mechanizm angażowania społeczności lokalnych, w tym ludności rdzennej, w zarządzanie lasami i ekologizację łańcuchów dostaw. Ponadto można zachęcać do wykorzystywania w mechanizmach kompensacyjnych dla społeczności lokalnych funduszy w ramach strategii Global Gateway, aby zapewnić, że ochrona lasów pozostanie opłacalna. Przykładem połączenia postępu i ochrony lasów jest fundusz Tropical Forest Forever Fund.

3.15. UE od dawna przyczynia się do wylesiania, zużywając znaczną część powiązanych produktów. Po przyjęciu w 2019 r. Europejskiego Zielonego Ładu i unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, UE podjęła dalsze działania. Według unijnych statystyk Europa jest jednym z największych importerów surowców związanych z wylesianiem, w tym 50 % światowej produkcji kawy i 60 % kakao. W badaniach dotyczących oceny oddziaływania oszacowano, że spożycie tych produktów tylko w UE zwiększyłoby wylesianie o około 248 tys. hektarów rocznie do 2030 r. UE zobowiązała się do ochrony ekosystemów poprzez kontrolowanie na swoich granicach produktów powiązanych z wylesianiem.

3.16. Działanie to obejmuje rozporządzenie w sprawie produktów niepowodujących wylesiania dotyczące wprowadzania do obrotu w UE i wywozu z UE produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów, a mianowicie: oleju palmowego, soi, drewna, kakao, kawy, bydła i kauczuku, ale listę tę można rozszerzyć. Rozporządzenie ustanawia trójstopniowy system oceny krajów lub ich części w trzech kategoriach ryzyka, przewiduje mechanizm kontroli i monitorowania oraz przekazuje uprawnienia kontrolne właściwym organom w państwach członkowskich. Istotnym elementem tej polityki powinno być informowanie i ochrona konsumentów.

3.17. Wpływ prawodawstwa UE w zakresie ochrony środowiska na dane łańcuchy wartości może być zróżnicowany i trudny do przewidzenia, ponieważ zależy od wielu czynników: przygotowania każdego łańcucha wartości, dostępu do technologii lub finansowania, klasyfikacji ryzyka każdego kraju, decyzji podejmowanych przez producentów i handlowców, elastyczności cenowej, popytu z innych rynków spoza UE itp. Przepływy handlowe mogą zostać poważnie zakłócone, a eksport towarów może zostać przekierowany na szybciej rozwijające się rynki. Najbardziej narażone będą mikroprzedsiębiorstwa i małe przedsiębiorstwa ze względu na trudności w przestrzeganiu wymogów dotyczących identyfikowalności, ochrony środowiska i powiązanych kosztów.

3.18. Umowa UE-Mercosur musi opierać się na założeniu, że handel nie powinien odbywać się kosztem środowiska lub warunków pracy i musi promować zrównoważony rozwój. EKES domaga się, aby umowa ta gwarantowała stabilne ramy regulujące zasady dotyczące przepływów handlowych, norm środowiskowych i praw pracowniczych. Korzyści gospodarcze wynikające z umowy muszą być zrównoważone wymiarem społecznym i środowiskowym. Ponadto musi ona sprzyjać głębokiej integracji UE z Ameryką Łacińską, rozwojowi nowoczesnych i zaawansowanych regionalnych łańcuchów wartości, niższymi kosztami handlu i mniejszą niepewnością. Z geoeconomicznego punktu widzenia UE będzie pierwszym głównym partnerem handlowym, który sformalizuje umowę z Mercosurem: ani Stany Zjednoczone, ani Chiny nie zawarły podobnej umowy handlowej i nie należy pomijać jej znaczenia geopolitycznego, geosrodowiskowego i geoeconomicznego.

3.19. Brazylia odgrywa kluczową rolę w ocenie sytuacji w zakresie wylesiania, szczególnie w brazylijskiej Amazonii. Ratyfikowanie umowy może zapewnić zrównoważony rozwój oraz stabilne i wiarygodne ramy prawne dla egzekwowania przepisów w zakresie ochrony środowiska, w szczególności w zakresie walki z wylesianiem. Jednocześnie powinno zagwarantować spełnienie uzasadnionych żądań społeczeństwa obywatelskiego oraz zabezpieczać prawa człowieka, prawa socjalne i pracownicze słabszych podmiotów, zgodnie z mechanizmami określonymi w podstawowych konwencjach Międzynarodowej Organizacji Pracy, w szczególności konwencjach odnoszących się do godnej pracy. Stanowi także okazję do współpracy na rzecz transferu wiedzy, współpracy technologicznej i większej innowacyjności dla firm z Ameryki Łacińskiej i Europy.

4. Uwagi szczegółowe

4.1. EKES wyraził już obawy dotyczące gospodarczych i społecznych skutków wdrażania Europejskiego Zielonego Ładu, w szczególności polityki UE w zakresie wylesiania. Jednocześnie zmniejszanie ubóstwa, oferowanie i zwiększanie możliwości dostępu do godnych i godziwych źródeł utrzymania, włączając w to jakość miejsc pracy oraz inwestowanie w rozwój obszarów wiejskich, będzie miało bezpośredni wpływ na wylesianie. EKES przyznał ponadto, że ograniczając wylesianie, należy uwzględnić kulturowe znaczenie lasów, zwłaszcza dla społeczności wiejskich i leśnych.

4.2. W opinii w sprawie minimalizowania ryzyka wylesiania i degradacji lasów związanego z produktami wprowadzanymi na rynek UE EKES podkreślił znaczenie współpracy z krajami producentami w celu wspierania UE w usuwaniu pierwotnych przyczyn wylesiania.

4.3. EKES wezwał do pilnego wprowadzenia mechanizmu reagowania w celu wsparcia osób i społeczeństwa obywatelskiego, które chronią lasy w UE i poza nią. Zdecydowana większość rolników i małych gospodarstw rolnych nie angażuje się w nielegalne praktyki ani wylesianie. Coraz większa liczba rolników i małych gospodarstw rolnych współpracuje z lokalnymi, europejskimi i międzynarodowymi odpowiednikami w dokumentowaniu odpowiedzialnych praktyk w ramach systemów certyfikacji lub inicjatyw krajobrazowych. UE musi współpracować z krajami będącymi producentami, aby wspierać sprawiedliwą transformację tych ludzi w kierunku bardziej zrównoważonych ścieżek i praktyk. Komisja Europejska musi pilnie przedstawić jasne wytyczne w celu rozwiązania problemów wynikających z nieprawidłowości we wdrażaniu w Unii Europejskiej rozporządzenia w sprawie wylesiania.

4.4. Ponadto w opinii w sprawie dyplomacji klimatycznej Unii Europejskiej EKES stwierdził, że największym wyzwaniem dla dyplomacji klimatycznej UE jest współpraca z krajami partnerskimi w celu zwiększenia ich ambicji klimatycznych przy jednoczesnym wspieraniu grup najbardziej narażonych. EKES potwierdził również, że promuje podejście całościowe. Postrzega zmianę klimatu nie tylko jako problem środowiskowy wymagający rozwiązań technicznych lub zmian zachowań, ale również jako problem społeczny, w którego przypadku rozwiązania obejmują także zmiany gospodarcze, polityczne, kulturowe i instytucjonalne. Niektóre z tych rozwiązań mogą przekształcić społeczeństwo w sposób, który pozwoli sprostać licznym wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu i budowaniem odporności, np. przeciwdziałać ubóstwu i nierównościom, brakowi bezpieczeństwa żywnościowego i wodnego, utracie różnorodności biologicznej i kryzysom zdrowotnym. Jednocześnie rozwiązania tych problemów mogą przyczynić się do łagodzenia zmiany klimatu i do przystosowania się do niej. Dlatego dyplomacja klimatyczna powinna stanowić integralną część nadrzędnej strategii, zgodnie ze zobowiązaniami UE do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju ONZ.

4.5. EKES przyznaje, że nie wszystkie kraje dysponują możliwościami finansowymi i technologicznymi lub niezbędnymi zasobami w zakresie budowania zdolności, aby podążać drogą transformacji klimatycznej. Aby zwiększyć zdolności i umiejętności, EKES popiera porozumienia między uniwersytetami promujące czyste technologie i budowanie karier zawodowych związanych między innymi ze zdrowym wykorzystywaniem lasów. UE powinna inicjować i rozwijać ścieżki infrastruktury, finansowania i zarządzania poprzez mobilizację publicznych i prywatnych źródeł finansowania, aby pomóc krajom partnerskim w radzeniu sobie ze skutkami Europejskiego Zielonego Ładu, sprzyjać ich dywersyfikacji gospodarczej, kształtować plany sprawiedliwej transformacji i wspierać projekty w zakresie przystosowania się i zarządzania ryzykiem w celu zapobiegania zagrożeniom związanym z niestabilnością klimatu i ich ograniczania.

4.6. Niedawno UE uruchomiła inicjatywę Global Gateway, która zapewni inwestycje o wartości 300 mld EUR w latach 2021–2027. Inicjatywa Global Gateway zajmuje się kluczowymi globalnymi wyzwaniami poprzez współpracę regionalną i dwustronną. Priorytetowe partnerstwa z Ameryką Łacińską, a w szczególności z Brazylią, mają na celu walkę ze zmianą klimatu, pobudzanie transformacji energetycznej i cyfrowej oraz ochronę lasów. Ameryka Łacińska ma drugi co do wielkości budżet w ramach Global Gateway i istotne jest, aby wiedzieć, jaki procent zostanie przeznaczony na projekty angażujące społeczeństwo obywatelskie i jemu służące. Projekty współpracy dwustronnej (Amazonia+, European Horizon, EUROsociAL+, EUROCLIMA+, Green AI Invest itp.) pomogą zwalczyć nierówności i osiągnąć sprawiedliwą transformację w kierunku bardziej zrównoważonych ścieżek.

4.7. UE jest zdeterminowana, by złagodzić skutki wdrożenia najnowszych przepisów środowiskowych poprzez współpracę regionalną. W tym celu UE uruchomiła Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” na lata 2021–2027. Dysponuje on całkowitym budżetem w wysokości 79 mld EUR oraz szeregiem narzędzi umożliwiających UE wykorzystanie jej inwestycji, w szczególności Europejskim Funduszem na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Plus (EFZR+).

Bruksela, dnia 19 września 2024 r.

Oliver RÖPKE
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego